

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs III. Vtrum abstracta personalitate per intellectum natura diuina
assumere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

nem, vt sic non dicere perfectionem, vix posse vitare quin vel relatio habeat vim terminandi à perfectione absoluta, quam habet ratione essentialis; vel terminet, prout nullam dicit perfectionem: nam si relatio diuina, vt sic nullam dicit perfectionem; ergò non continet eminenter personalitatem creatam: ergò non potest supplere vicem illius; ergò secundum propriam rationem non potest esse terminus huius vnionis. Cui cauillationi facile satisficit ex doctrina Caietani hic & in precedenti articulo, dicendo relationes personales dupliciter posse considerari: Vno modo quatenus dicunt ad seu respectum ad terminum, quomodo non sumuntur secundum eorum integritatem & completam rationem: alio modo quatenus sunt personarum constitutivæ, veluti hypostatice formæ; & ita sumuntur secundum perfectam & completam eorum rationem. Cum igitur ait Cai. relationes diuinas vt relationes sunt, nullam dicere perfectionem de eis loquitur priori modo sumptis: sic enim nullam possunt dicere perfectionem, vt ostendimus in 1. parte, quest. 28. ar. 2. Controu. 2. & secundum hanc rationem præcisè sumptam non habet filiatio vt terminet assumptam humanitatem; quoniam vt sic nulla conuenit illi substantia essentialis aut personalis, qua sola potest assumpta natura terminari. Cum autem hic affirmat, Verbum ratione proprietatis suæ personalis humanitatem assumptam terminare, de proprietate seu relatione personali loquitur integrè sumpta, quam in articulo precedente dixerat habere perfectionem infinitam in terminando, & tamen nullam dicere causalitatem: hic autem duo dicit, primum est; Filium subsistere formaliter sua personalitate, quæ est ipsa filiatio. Secundum est; subsistere esse formaliter magis personale quam essentialis in diuinis. Quibus si addamus substantiam formaliter esse perfectionem simpliciter; sequitur euidenter ac necessariò relationem personalem, puta filiationem integrè sumptam dicere perfectionem simpliciter infinitam in terminando; atque ideò continere personalitatem omnem creatam & creabilem eminenter. Et ex his soluitur quædam difficultas, quam idem expostor in fine dictæ disput. proponit, dicens non videri quomodo humanitas Christi possit terminari per relationem, quin Christus vt homo referatur ad patrem; dicendum est enim Christi humanitatem terminari per relationem filij quatenus est substantia personalis seu personalitas ipsius filij; ita vt ratio terminandi conueniat substantiæ & personalitati, vt personalitas est formaliter, relationi verò siue filiationi vt relatio est, quasi materialiter: constat autem substantiam & personalitatem diuinam sub hac ratione personalitatis & substantiæ non dici ad aliud; vt cum August. 7. de Trin. cap. 6. docet S. D. in 1. p. q. 29. a. 4. ad 1. Solutiones autem Suar. lege, si placet, apud eum loc. not.

Deinde aduerte Vasq. c. 2. & 3. imponere Caiet. quòd docuerit in Deo quatuor esse substantias, vnā absolutam & tres relatiuas, quæ est manifesta calumnia: nam, sicut hic Deus non ponit in numerum cum Patre & Filio & Spiritu S. sed tres istæ personæ sunt vnus & idem Deus; sic essentialis substantia non ponit in numerum cum tribus personalibus subsistentijs; eo quòd hæ tres substantiæ personales sint realiter vnæ & eadem essentialis substantia, vt latè cum Caietano declarauimus 1. p. in alleg. Controu. 2. ad a. 4. q. 39. Non sunt ergo quatuor in diuinis subsisten-

tia simpliciter loquendo; quia essentialis substantia à nulla ex personalibus est distincta realiter, & ideò non ponit cum eis in numerum. Cur autem in Deo dicantur absolute quatuor esse relationes; cum spiratio actiua sit eadem realiter paternitati & filiationi diximus in 1. p. qu. 32. a. 2. Cont. 3.

Postremo scito, Suar. disp. 12. sect. 2. imponere Cap. sententiam seu magis errorem Durandi, quem etiam Vasq. disp. 26. ca. 2. tribuit non solum Capr. sed etiam Victoriam & Soto, quos Aluar. in alleg. disp. 21. ab iniuria vindicat.

SECUNDA ET TERTIA CONTROVERSIA.

B DVAE aliæ superessent hic proponendæ ac definiendæ Controversiæ, nisi satis ab alijs fuissent examinatæ, ac optimè definitæ. ALTERA est; An per Dei potentiam potuerit aliqua creatura vnionem hypostaticam Verbi cum humanitate, vt instrumentum attingere? Cuius partem affirmatiuam tenet Suar. disp. 10. sect. 1. dicens pium esse & probabile, Beatissimam Virginem ad dictam vnionem instrumentaliter concurrisse: sed oppositam sententiam solidioribus fundamentis innixam alij recentiores sequuntur; ac præsertim Vasq. disp. 25. ca. 1. & Aluar. disp. 19. ad quos lectorem remittimus. ALTERA Controu. est: An in Christi humanitate ratione mysterij Incarnationis sint Pater & Spiritus S. per concomitantiam? Cuius partem affirmatiuam tuetur Vasq. disp. 28. c. 2. Sed opposita sententia quam sequitur Aluar. disp. 20. longè probabilior est & magis consona doctrinæ D. Th. vt probat hic expostor in alleg. disp. Quam vide si placet.

ARTICVLVS III.

Verum abstracta personalitate per intellectum natura diuina possit assumere.

AD tertium sic proceditur. Videtur, quòd abstracta personalitate per intellectum, natura non possit assumere. Dictum est enim, quòd natura conuenit assumere ratione persone. Sed quod conuenit alicui ratione alicuius, remoto eo, non potest ei conuenire: sicut corpus, quod est visibile ratione coloris, sine colore videri non potest. Ergo abstracta personalitate per intellectum, natura assumere non potest.

Præterea, Assumptio importat terminum Vnionis; vt dictum est. Sed Vnio non potest fieri in natura, sed solum in persona. Ergo abstracta personalitate, natura diuina non potest assumere.

Præterea, In prima parte dictum est: quòd in diuinis abstracta personalitate, nihil manet. Sed assumens quod est aliquid. Ergo abstracta personalitate, non potest diuina natura assumere.

ESed contra est, quòd in diuinis personalitas dicitur 40. a. 3. citur proprietas personalis: quæ triplex est, scilicet paternitas, filiatio, & processio: vt in prima parte dictum est. Sed remotis his per intellectum, adhuc remanet Dei omnipotentia, per quam est facta Incarnatio: q. 30. a. 2. sicut Angelus dicit Luca primo: Non erit impossibile apud Deum omne Verbum. Ergo videtur, quòd remota personalitate, natura diuina possit assumere.

Respondeo dicendum, quòd intellectus dupliciter se habet ad diuina. Vno modo, vt cognoscat Deum sicuti est: & sic impossibile est, quòd circumscribar per intellectum aliquid à Deo, & quòd aliud remaneat: quia totum, quod est in Deo, est vnum, salua distinctione personarum: Quarum tamen vnæ tolli-

reliquitur sublata alia, quia distinguuntur solum relationibus, quas oportet esse simul. Alio modo se habet intellectus ad diuina, non quidem quasi cognoscens Deum, ut est, sed per modum suum, scilicet multipliciter & diuissimiliter, quod in Deo est vnum. Et per hunc modum potest intellectus noster intelligere bonitatem, & sapientiam diuinam, & alia huiusmodi, quae dicuntur essentialia attributa, non intellecta paternitate, vel filiatione, quae dicuntur personalitates. Et secundum hoc abstracta personalitate per intellectum possumus adhuc intelligere naturam assumentem.

D. 1081.

Ad primum ergo dicendum, quod quia in diuinis idem est quo est, & quod est, quicquid eorum, quae attribuantur Deo in abstracto, secundum se consideretur alijs circumscriptis, erit aliquid subsistens, & per consequens persona, cum sit in natura intellectuali. Sicut igitur nunc positis proprietatibus personalibus in Deo dicimus tres personas: ita exclusis per intellectum proprietatibus personalibus, remanebit in consideratione nostra, natura diuina, ut subsistens, & ut persona. Et per hunc modum potest intelligi, quod assumat naturam humanam ratione suae subsistentiae, vel personalitatis.

Ad secundum dicendum, quod etiam circumscriptis per intellectum personalitatibus trium personarum, remanebit in intellectu vna personalitas Dei, ut Iudaei intelligunt, ad quam poterit terminari assumptio, sicut nunc dicimus eam terminari ad personam Verbi.

Ad tertium dicendum, quod abstracta personalitate per intellectum, dicitur nihil remanere per modum resolutionis: quasi aliud sit, quod subicitur relationi, & aliud ipsa relatio: quia quicquid consideratur in Deo, consideratur ut suppositum subsistens. Potest tamen aliquid eorum, quae dicuntur de Deo, intelligi sine alio, non per modum resolutionis, sed per modum iam dictum.

Sensus quaestii.

SENSVM huius quaestii declarat S. D. in c. & ea explicat optime Cai. & post eum latè Med. & Suar. qui tamen à Cai. videntur in vna praecipua parte dissentire. Ait Cai. hic sermonem esse de abstractione ex parte intellectus tantum, quae personalitates abstrahuntur à natura diuina, non autem qua personalitates abstrahuntur solum ab actu Incarnationis; non autem à natura diuina. Quam sententiam sequuntur Valentia puncto 5. & Porrecta super hoc art. Sed de vtraque abstractione loqui D. Thom. existimant & bonis coniecturis probant Medina & Suar. in suo Comment. ad hunc articulum. Verum vtraque sententia posset facile conciliari dicendo, D. Thom. hic primario & expressè questionem proponere de natura diuina abstractis ab ea personalitatibus, secundario autem & implicite seu virtualiter aliam etiam intendere, quae est de natura diuina abstractis personalitatibus solum ab actu Incarnationis. Nam priorem sensum exprimunt manifestè responsiones ad primum & secundum argumentum: Vbi dicitur ex tali abstractione remanere personam ut Iudaei intelligunt; constat autem ex abstractione personalitatum à solo actu Incarnationis non remanere personam vnā absolutam in Deo ut Iudaei intelligunt: argumentum autem sed contra vtrique sensui potest accommodari: Coniectura verò quam affert Suarez ex modo proponendi quaesitum, friuola est: ait enim in quaesito fieri sensum absolutum, dum quaeritur, an natura possit assumere; si autem quaestio esset de natura, abstractis ab ea personalitatibus quaestio esset conditionalis, &

Coniectura
Suar. friuola.

A quaesitum sic esset proponendum; an posita hypothese quod in natura diuina non essent personalitates relatiuae, posset illa natura assumere naturam creatam? Sed ac coniectura nullius est omnino valoris. Nam eam virtutem, quam data illa hypothese intelligeretur habere tunc diuina natura, necesse est eandem nunc habere, quamuis non intelligatur eam exercere, nisi posita conditione, sicut si dicerem, Caesarem acceptis armis & exercitu posse Pompeium in praelio superare, significo non solum futuram ex hypothese, sed praesentem etiam Caesaris virtutem, quae victor effici possit in praelio: atque ideo posset duplici modo Caesaris virtutem exprimere, vel dicendo Caesar acceptis armis potest &c. vel Caesar acceptis armis posset: sic igitur in proposito uti congrue potuit S. D. verbo posuit ad significandam praesentem naturae diuinæ facultatem non nunc, sed posita conditione exercendam, & congrue etiam potuisset uti verbo posset, ad significandam eiusdem naturae potentiam, tunc veluti ad agendum seu terminandum expeditam ob positam in actu conditionem: Rationes verò, quas affert Medina post relatam sententiam Caietani satis probabiles sunt ad suadendum D. Thom. secundum illum sensum secundario & implicite saltem intendisse, & huius articuli doctrina virtualiter & consequenter illum determinasse.

Forma Textus.

PRAEMISSA duplici distinctione: altera formali & explicita, & altera virtuali & implicita responderetur quaesito similiter duplici conclusionem: altera virtuali & implicita, & altera formali & explicita.

Distinctio explicita est Intellectus noster dupliciter se habet ad diuina: Vno modo ut cognoscat Deum sicuti est: Alio modo non quidem quasi cognoscens Deum sicuti est sed per modum suum, scilicet multipliciter & diuissimiliter quod in Deo est vnum.

Secunda distinctio implicita est: Duplex intelligi potest esse abstractio personalitatum à natura diuina, scilicet ex parte rei vnde fit abstractio, & ex parte intellectus tantum. Primum huius distinctionis membrum correspondet primo prioris distinctionis: secundum autem secundo.

PRIMA CONCL. implicita est: Abstractis personalitatibus primo modo, non possumus intelligere naturam assumentem. Probatur, quia impossibile est quod tali modo circumscribatur per intellectum aliquid à Deo, & quod aliud remaneat; ergo. Antecedens probatur; Quia totum quod est in Deo, est vnum salua distinctione personarum; quarum tamen vna tollitur sublata alia; quia distinguuntur solum relationibus, quas oportet esse simul.

SECUNDA CONCL. explicita est: Abstractis personalitatibus secundo modo, possumus intelligere naturam assumentem. Probatur, quia per hunc modum potest intellectus noster intelligere bonitatem & sapientiam diuinam & alia huiusmodi, quae dicuntur essentialia attributa: non intellecta paternitate vel filiatione; ergo abstractis hoc modo personalitatibus, possumus intelligere naturam assumentem.

Expositio Textus.

SUAREZ in Comment. ad hunc articulum expendens Suar. consuevit primam distinctionem tria dicere. Primum est ratio distinctionem illam esse veram, quoad hoc quod in illa visione clara non potest videri aliquid

quid in Deo; quin omnia videantur, quæ in illo formaliter sunt: in cognitione autem abstractiva potest vnum ab alio secundum rationem separari. *Secundum* est differentiam hanc non videri multum referre ad præsentem questionem: Quia videns Deum & Deus ipse se comprehendens cognoscit veritatem illius conditionalis: si natura existeret sine relationibus, posset assumere: unde etiam (inquit) in Deo vidente Deum potest esse sufficiens abstractio ad præsentem questionem necessaria: quia hæc non requirit cognitionem vnus sine alio, sed cognitionem propriam huius vnionis, & eius termini formalis; & licet non videat naturam sine personis, videt tamen quid sit proprium naturæ & quid personæ; sicut etiam videt nunc Verbum terminare naturam per relatiuum; non per absolutum non terminando per relationem. & hoc modo potest dici esse in eis sufficiens abstractio ad vtrumque sensum questionis; quia illa non consistit in cognitione vnus sine alio, sed in distincta cognitione absoluti & relatiui. *Tertium* est se existimare D. Th. non sine causa distinctionem illam hoc loco promississe, vt in solutione (inquit) ad tertium explicabo: Vbi tamen nullam affert causam, qua necessitas ostendatur illius distinctionis & satisfiat obiectis.

Defensio.

Dico itaque distinctionem illam propositam questionem soluendæ & sermoni formali ac scientifico fuisse non solum opportunam, sed etiam maxime necessariam: quæsitum enim præsentis articuli: Vtrum abstracta personalitate per intellectum natura possit assumere, de abstractione formali absque dubio intelligendum est. Cum igitur hæc formalis abstractio, non per omnem cognitionis modum, quo Deus ab homine cognoscitur, effici possit sed per vnum tantum, distinguere debuerunt duo cognitionis modi prout distinguuntur in textu. Et quamuis videns Deum & Deus ipse cognoscat veritatem illius conditionalis: si natura existeret sine relationibus &c. & videat quid sit proprium naturæ & quid sit proprium personæ; ac proinde videre possit & videat, an natura possit terminare per absolutum, non terminando per relationem: hæc tamen non est propriè neque verè & formaliter abstractio, sed virtualiter tantum & æquiuenter, & apud scientificos formaliter & clarè docentes debet ad abstractionem formalem ab homine viatore factam reduci; & ita quæsitum proponi ac definire, quia nec Deus aut Beati per eam cognitionem quid fieri possit intelligunt, nisi quatenus virtualis quædam abstractio est, quæ à Doctore claram planamque doctrinam profitente ad abstractionem formalem est reducenda, & secundum eam iudicanda.

CIRCA probationem primæ conclusionis lege quæ notat Cai. circa primum modum cognitionis & abstractionis.

Aduerte præterea Caiet. & alios expositores nullam in textu probationem secundæ conclusionis agnoscere, nisi eam quæ est in argumento, sed contra, & eam quæ habetur ex solutionibus argumentorum; nobis autem planam litterarum feriem & sensum considerantibus apparet D. Thomam ratione supra posita conclusionem illam probare voluisse. Ad cuius euidentiam scito consequentiam dictæ rationis in duobus fundari. Primum est ratio assumptionis, in qua duo includuntur, scilicet principium & terminus: secundum est collectio omnium perfectionum & attributorum diuinæ naturæ: ex quibus quædam pertinet ad principium, quo fit assumptio, vt o-

mnipotentia, intellectus, volûtas, sapientia, misericordia & similia ad principium agendi pertinentia: quædam autem spectant ad terminum assumptionis formalem, vt substantia & existentia & substantia sumpta pro substantia prima completa. Cum igitur abstractis secundo abstractionis modo personalitatibus à diuina natura remaneant, tam priores quam posteriores perfectiones & attributa; consequens est cum dicta abstractione posse nos intelligere diuinam naturam assumptam. Et quia S. D. hæc, quæ facta abstractione remanent, aut etiam in ea resultat, & ad terminum assumptionis pertinent, de quo præcipue est difficultas, in responsionibus ad argumenta erat explicaturus; ideo nec latius explicauit antecedens nec illationem probauit; quia declarato antecedente, vt fit in dictis responsionibus, quo ad eas perfectiones, quæ ad terminum pertinent assumptionis, consequens ex eo sequitur euidenter & necessariò.

Postremo lege, si placet ea quæ circa responsiones ad argumenta scribunt Caiet. Suar. & Porrecta.

C

CONTROVERSIA VNICA.

An existentibus in Deo tribus personis, possit natura diuina ad essentialem sui subsistentiam creatam naturam assumere; ita vt ad eam solam per se primò terminetur assumptio?

SUPPONIT hæc quaestio, diuinam essentialem concretè sumptam id est hunc Deum esse verè ac propriè subsistentem subsistentia essentiali à tribus personalibus subsistentijs distincta formaliter illi per se primò conueniente & per eam singulis in Trinitate personis: quæ tamen subsistentia non est personalitas, vt alibi diximus; cū illi desit incommunicabilitas ad complendam personalitatis rationem necessaria. Queritur ergo: num ad hanc solam subsistentiam potuerit aut possit assumptio terminari? non quomodocunque sed vt ad per se primò terminum: ita vt ad personas non æq; primò & immediatè terminetur: sed vel nullo modo vel secundariò.

Sensum quæstionis, & sententiam Doctorum.

Sententiam negantem tuetur Alensis 3. p. q. 7. memb. 1. a. 2. & 3. & Bonau. in 3. dist. 1. a. 1. q. 3. & Capr. ibidem, q. vnica, a. 1. concl. 4. & a. 3. ad argumenta Dur. contra 4. Concl. & Victoria & Sotus, vt notant recentiores. Quam opinionem sequitur Vasquez negans in Deo communem & absolutam subsistentiam, per quam constitutur indiuiduum Deitatis, id est hic Deus: & ait naturam humanam non posse vniri Deo ratione illius proprietatis communis & essentialis; sed solum singulis personis ratione personalis proprietatis, addens idem apertè docere D. Th. in hoc art.

Dur. affirmat vnionem actu factam fuisse cū hoc Deo; negat tamen Patrem, aut Spiritum sanctum esse hominem, nisi cum addito inquantum Deus. Cuius sententiam latè refert Vasquez dist. 26.

Val. qui cum prædictis negat in Deo communem subsistentiam absolutam mediam inter existentiam per se essentialem & subsistentias relativas personales ait, essentialiam diuinam posse assumere alienam naturam per suam existentiam essentialem per se; quia cum natura pèdeat à personalitate extrinsecè, poterit eius virtus ab essentiali diuina vim personalitatis eminenter præhabere

te suppleri. Qui dicendi modus quo ad hanc partem asserentem posse assumptionem ad solam existentiam terminari placet etiam Asturicensi in *Relect. de Christi gratia, quest. 5. conclus. 3. pag. 460.* Cai. hic affirmat, assumptionem humanitatis ad solam essentialem tribus diuinis personis communem subsistentiam potuisse per se primo terminari. Quam sententiam sequuntur & tuentur Med. *super hoc articulo. Suar. disp. 13. Pefantius in sua Disput. Aluar. in expositione a. & Rada in sua 3. p. Contr. 2.*

Resolatio.

PRÆTER duplicem subsistendi rationem, scilicet absolutam & relatiuam, quam in Deo esse ponendam probauimus loco supra notato, supponenda hic etiam duo sunt. Primum est distinctio subsistentiæ ab existentia, de qua multa diximus 1. p. q. 50. a. 2. Contro. 3. Secundum est, quæstionem hic esse de assumptione terminatiue possibili ex vi substantialis subsistentiæ præcisè sumptæ; An scilicet considerato Deo prout nunc est, quatenus scilicet vnā habet subsistentiam essentialē & absolutam, & tres personales ac relatiuas, possit assumptio creatæ naturæ per se primo & immediatè ad essentialē subsistentiam terminari; non autem æquè primo & immediatè ad subsistentias personales. Quibus præmissis.

CONSIDERANDUM est primo, differentiam esse inter naturam diuinam vt natura est, & hanc Deum qui est subsistens absolutum in ipsa natura diuina, quod diuina natura vt sic concipitur & significatur vt forma & quidditas & vt qua Deus est Deus; ac proinde quamuis sit realiter & verè subsistens in esse completo & perfectissimo; sic tamen præcisè concepta prout natura est distincta secundum rationem habentem in re eminentissima ac simplicissima fundamentum ab habente naturam, non consideratur vt subsistens neque vt habens essendi complementum; nec vt principium quod operationis, quod soli subsistenti propriè conuenit; ita vt diuina natura siue Deitas neque generet neque generetur; Deus autem qui est habens diuinam naturam & in ea subsistit & generet & generetur, vt patet ex 1. p. q. 39. a. 4. & 5. igitur à fortiori (vt Cai. ait) in mysterio Incarnationis diuina natura vt natura, non potest esse terminus assumptionis; quam tamen potest hic Deus, qui est in ipsa Deitate subsistens, terminare. Probatur Consequentia: Naturam diuinam vt natura est, esse terminum assumptionis est vnionem assumptis & assumptæ naturæ fieri in vna natura, quod esse impossibile probat S. D. in quest. præced. a. 1. Neque cogitari aut fingi potest aliquis modus, quo substantialiter diuina natura vt natura est, se ipsam communicet creatæ naturæ, sicut diuina persona vt persona est, se ipsam communicat substantialiter humanæ naturæ secundum suam propriam personalem subsistentiam. Quod autem ait Val. & post eum Astur. posse per Dei potentiam absolutam assumi creatam naturam ad solam existentiam essentialē diuinæ naturæ præcisè quacunque subsistentia, tam essentiali quam personali, pluribus argumentis falsum esse probauimus in q. præcedenti, a. 11. Contr. 1. q. 4. Ad cuius ampliorem euidentiam.

Dist. Va.
lenia, &
Asturicen.
reijciunt.

Secundo notandum est, subsistentiam ad naturam comparari vt proprium & vltimum eius complementum, quo fit existentia capax; atque ideo non solum subsistentiam esse intrinsecam rei subsistenti eo ferè modo quo forma est intrinseca composito; sed etiam naturæ dependentiam à subsistentia intrinsecam esse quodammo-

do ipsi naturæ eo ferè modo, quo dependentia siue habitudo materiæ ad formam intrinseca est ipsi materiæ; ordo namque naturæ ad subsistentiam transcendentis est, nec ab ipsa natura distinguitur; sed idem est quod ipsa natura, quatenus in suam tendit complementum & terminum. Ex quo sequitur, vt natura pendeat à subsistentia primariò, quatenus habet formaliter rationem subsistentiæ; atque ideo necesse est, vt id quod huius termini & complementi munus exercet, siue naturaliter vt propria natura personalitas, siue supernaturaliter vt in mysterio Incarnationis, suppleendo propriam & creatam subsistentiam, hoc ipso rationem habeat subsistentiæ, non virtualiter solum sed etiam formaliter: id enim est formaliter subsistentia, quod formaliter terminat & complet naturam; ita vt sit quod formaliter natura subsistit. Et confirmatur; quia subsistentia vt sic est perfectio simpliciter; atque ideo formaliter Deo conuenit; ergo si creatam supplet subsistentiam terminando naturam, id non præstat nisi per ipsam formalem suam subsistentiam immediatè. Probatur hæc consequentia; quoniam effectus formalis formæ vel se habentis ad modum formæ, non potest esse nisi ab habente formaliter eandem formæ rationem, vt patet in hoc quod est esse album, frigidum, calidum, dulce &c. Constat autem subsistere esse proprium effectum formalem subsistentiæ; ergo non potest esse, nisi ab habente formaliter rationem subsistentiæ. Cum itaque natura diuina aut eius existentia præcisè sumpta, non habeat rationem formaliter subsistentiæ, non poterit eius effectum in natura creatâ suppleri; quod si ponatur supplere, hoc ipso tribuitur ei formaliter subsistentia; est igitur impossibile, naturam diuinam vt natura est, assumere creatam naturam ad existentia suæ vnitate. Nunc videndum est, an & quomodo possit hic Deus naturam creatam ad essentialē & absolutam sui subsistentiam assumere? Ad cuius euidentiam.

Tertio considerandum est, subsistentia quatenus subsistentia est per se conuenire esse naturæ terminum & complementum. Cum itaque diuina natura per se primo sibi vendicat essentialē & absolutam subsistentiam infinitam in terminando, ex qua simul cum ipsa natura constituitur hoc subsistens, quod est hic Deus communis Patri & Filio & Spiritui sancto. Consequens est posse creatam naturam per eandem subsistentiam, vt eminenter præhabentem omnem creatam subsistentiam terminari, non minus quā nunc actu sola diuini Verbi personalitate terminetur. Et quia subsistens hoc in natura diuina non habet totam & integram personam vel hypostasis rationem, cum illi desit incommunicabilitas, qua veluti vltima differentia seu conditione completur personam vel hypostasis definitio; ideo sicut hæc vnio non esset in natura, nec in aliquo ad rationem naturæ formaliter pertinentem; ita non esset in persona vel hypostasi propriè & completè sumpta, sed esset per se primo & immediatè in hoc subsistente in natura diuina, quod est hic Deus: consequenter autem & mediatè vniretur assumpta natura personaliter tribus subsistentibus in eadem Deitate personis; nam sicut hic Deus non est, nisi Pater & Filius & Spiritus sanctus; ita tunc Deus homo non esset nisi Pater & Filius & Spiritus S. Et quemadmodum quicquid Deo conuenit secundum se, conuenit Patri & Filio & Spiritui S. Ita facta tali assumptione; quia Deo secundum se conueniret esse hominem, conueniret etiam cuilibet diuinæ personæ; ita

Poste creatam naturam ad essentialē tribus personis communem subsistentiam assumere.

na; ita tamen ut huius assumptionis & vnionis terminus per se primò esset hic Deus; eius verò termini secundarij essent tres personæ modo paulò post explicando, supplereturque tunc naturæ creatæ personalitas per solam essentialem Dei substantiam; quæ personalitas non est sed vim ac perfectionem omnem in se præhabet eminenter creatæ personalitatis. Ex quo sequitur assumptionem & vnionem hanc esse quoddammodo similem illi, quæ facta est in persona Verbi, simpliciter autè esse diuersam ut hic scitè Caietanus aduertit.

Quemadmodum assumptio ad communem naturam hypostasis substantia ad ipsam hypostasis terminatur.
Sed obseruandum est, cum dicimus assumptionem creatæ naturæ ad essentialē communemque tribus hypostasis substantiam terminari ad ipsas hypostases secundarij, dupliciter intelligi posse; Vno modo ut ipsæ etiam diuinæ personæ secundum proprias suas personalitates terminentur formaliter & immediatè ipsam assumptionem; Quem sensum videtur habuisse Caietanus, cum dixit; considerato utroque termino, scilicet primario & secundario humanæ naturæ assumptione, personalitas propria, qua careret, suppleretur perfectè, quo ad perfectam rationem personalitatis: quam suppletionem non faceret primarius terminus assumptionis secundum se. Si namque diuinæ personæ non ratione suæ personalitatis formaliter & immediatè terminarent dictam assumptionem; sed ratione tantum substantiæ communis essentialis in eis intimè clausæ; ad nullam verè ac propriè dictam personalitatem terminaretur assumptio; ac proinde non posset ex illo secundario termino suppleri creatæ personalitas: Alio itaque modo intelligi potest assumptio illa ad tres diuinas personas terminari ex sola & præcisâ ratione, qua communem & essentialē includunt substantiam; quia nimirum facta per se primò ad communem hanc substantiam assumptione creatæ naturæ fieret etiam consequenter & secundariò ad vnâqueque personarum, non ratione personalis ac relatiuæ substantiæ; sed ratione solum communis substantiæ in qualibet earum inclusæ; in quo sensu futuram tunc secundariò ad personas assumptionem & vnionem Med. Suar. & Aluar. intelligunt & admittunt. Et hic sensus verissimus est: quoniam ex vi assumptionis & vnionis creatæ naturæ ad essentialē Dei substantiam non sequitur assumptio & vnio eiusdem creatæ naturæ cum qualibet aut cum vna aliqua diuina persona secundum propriam & relatiuam eius personalitatem: sed tantum cum qualibet diuina persona; quatenus substantiam habet absolutam, ut argumentorum solutio declarabit. Et probatur etiam; quia substantia illa essentialis & absoluta, quamuis non sit personalitas aut suppositalitas propriè loquendo; quia non est incommunicabilis; vera tamen & realis substantia est prius ac perfectius dicens & claudens modum essendi per se, quam personalitas relatiua; ergò potest ipsa sola absque concursu relatiuæ substantiæ naturam creatam terminare. Et confirmatur; quia licet esse absolutum & esse relatiuū in Deo sint idem realiter; tamen Pater Filio communicat esse absolutum, & non suum esse relatiuū; ergò similiter fieri poterit, ut tres diuinæ personæ communicent assumptæ naturæ substantiam ipsi communem & absolutam, non communicatis eidem proprijs suis relatiuis & personalibus substantijs.

Qui plures probationes desiderat, legat Medinam super hoc articulo, & Suarez in allegata disput. 23. sect. 1. Vbi quatuor obiecta dilu-

endo rem hanc plenè & eruditè declarat. Quod autem facta assumptione creatæ naturæ ad absolutam illam & tribus personis communem substantiam, qualibet earum esset homo, probat hic optime Cai. contra Dur. & latè post eum Med. & Suarez disp. 12. sect. 2. ad quos lectorem remittimus.

PRIMA CONCL. Diuina natura ut natura est, non potest assumere naturam creatam; hæc patet ex dictis. *Conclusiones deductæ & probatæ.*

SECUNDA CONCL. Ad solam præcisè & formaliter sumptam existentiam, prout à substantia distinguitur, non potest assumi creatæ natura; hæc patet ex dictis & latè probata est in loco supra notato.

TERTIA CONCL. existentibus prout nunc sunt, in Deo tribus personis, possibile fuit naturam diuinam ad essentialē sui substantiam creatam naturam assumere; ita ut ad eam solam per se primò & immediatè terminaretur assumptio; hæc patet ex dictis.

QUARTA CONCL. Facta assumptione naturæ creatæ ad essentialē Dei substantiam intelligitur etiam fieri vnio consequenter, & secundariò ad omnes & singulas in Trinitate personas; non tamen ratione personalis cuiuslibet diuinæ personæ propriæ substantiæ, sed ratione tantum communis, & essentialis substantiæ in singulis personis, & earum substantijs intimè clausæ. & hæc patet ex dictis.

VLTIMA CONCL. Facta tali assumptione & vnione, non solum hic Deus, sed etiam qualibet persona diuina esset homo; hanc probant Cai. Med. Suar. & alij.

CONTRA primam, & secundam conclus. argumentum. Val. primò: Quia res infinita omnem eam vim creatæ rei virtute sua eminenti supplere potest, à qua res aliqua creata extrinsecè pendeat; sed vis personalitatis creatæ, est huiusmodi respectu naturæ quam terminat; ergò potest res infinita, qualis est etiam essentia diuina ut natura, supplere in natura creata hanc vim personalitatis creatæ; ita scilicet ut natura peculiari modo per se existat ex vi diuinæ essentiae, tanquā ex vi cuiusdam sui termini substantialis extrinseci.

Minor patet; quia personalitas creata non est quoddam intrinsecum naturæ, sed extrinsecum. Maior probatur dupliciter; primò; quia si vna res penderet ab alia extrinsecè, sicut penderet natura à personalitate, non penderet ab ea, ut ab habente rationem talem; sed primariò tanquā ab habente tantam vim & perfectionem, ut ex vi illius possit existere. Cum ergò res infinita habeat infinitè perfectius & melius omnem eiusmodi vim, poterit virtutem talis rei creatæ supplere; quando verò penderet ab altera intrinsecè, cum penderet ab ea primariò, tanquā ab habente rationem talem, non potest munus eius rei, à qua res altera sic intrinsecè dependet suppleri ab alia re, quæ non habeat formaliter illam ipsam rationem; & idè non potest Deus supplere rei formam neque materiam; cum tamen possit supplere causam efficientem; quia scilicet res à forma & à materia penderet intrinsecè; atque adè primariò, quatenus habet forma vel materia talem rationem, ex qua res partim constituitur; ab afficiente verò solum extrinsecè penderet; ac proinde primariò quidem, non quatenus causa efficiens habet hanc vel illam rationem, sed quatenus habet vim tantam, quæ scilicet sufficiat ei rei, quæ ab ipsa extrinsecè dependet; vnde fit ut possit ea vis à re infinita, quæ vim eminentiorem

Conclusiones deductæ & probatæ.

Argumenta & solutio- nes. Valentia. Obi. cont. 1. & 2. concl.

tiorem habet suppleris: & eadem ratione potest Deus causam finalem supplere; quia &c. *Secundo* probatur eadem maior; quia neque ex parte rei infinita, ut patet, neque etiam ex parte rei, quae ab altera dependet extrinsece, apparet repugnancia, quominus queat à re infinita suppleri omnis ea vis, à qua dependet res extrinsece; ergo. Antec. probatur; Quoniam eiusmodi vis non est secundum rationem suam formalem (hoc est quatenus est talis) intrinseca essentiae rei ab ipsa dependentis, nulla sequitur implicatio contradictionis, si res existat & non existat per illam vim extrinsecam, & formaliter talem sed per aliam vim eminentiorem.

Sol.

Resp. primo, falsam esse minorem; quia, licet creata personalitas secundum se non sit intrinseca naturae, tamen pars quidditatis ipsius; est tamen intrinseca, ut eius substantiale complementum & terminus, & dici potest intrinseca ratione habitudinis intimae & essentialis, quam habet natura ad personalitatem vel substantiam; sicut forma dici potest intrinseca materiae, quatenus est substantialis eius perfectio, & ratione ordinis essentialis materiae ad formam; & ideo quemadmodum illud solum, quod habet formaliter rationem formae, potest exercere vel supplere effectum formalem formae; ita solum illud, quod est formaliter personalitas vel substantia, potest exercere vel supplere effectum formalem substantiae, qui est terminare naturam, & esse quo natura subsistit. *Secundo dico*, maiorem esse veram de dependentia prorsus extrinseca, qualis est dependentia effectus à causa efficiendi & à causa finali, & in hoc sensu procedunt eius duae probationes.

CONTRA tertiam concl. sunt argumenta quae proferunt & solunt Med. super hoc a. Suar. disp. 12. sect. 2. §. Sed super sunt breues difficultates, & Aluar. in expositione art.

Cont. 3. concl.
Obijcit.
Vasquez.

Cont. 3. concl. *Cōtra eandē conc. argum.* Vasq. *Primo* Quia antiquis Patribus & concilijs cum disputarent contra Eutichetem & Nestorium nullum aliud genus vnionis in mentem venit, quam vnionis in natura & in persona. Et hoc quidem possibile esse dixerunt; illud autem impossibile, ergo. Et confirmatur; quoniam ex eo quod vnio naturae humanae non fuit facta in natura, colligunt factam fuisse in persona ratione proprietatis personalis: ita enim argumentatur Concilium Tolet. II. in confessione fidei. Verba Concilij sunt: Solus tamen filius formam serui accepit in singularitate persona, non in vnitate diuina naturae in id, quod proprium est filio, non quod communi Trinitati. Et hoc eodem modo arguit Ansel. lib. de Incarnatione Verbi, cap. 4. post medium contra quosdam, qui dicebant, Incarnatio filio Dei necesse fuisse Incarnari Patrem & Spiritum sanctum, nisi persona distingueretur à natura realiter; eius Verba sunt: Nam qui recte suscipit eius Incarnationem, credit eum non assumpsisse hominem in vnitate naturae, sed in vnitate personae; hic autem (nempè ille, contra quem scribebat) somniat hominem filio Dei magis esse assumptum in natura vnitate, quam in persona vnitate; si enim hoc non opinaretur, non diceret magis necessarium esse Patrem cum Filio Incarnatum, quam esse possibile illum simul non esse incarnatum; quia sunt plures personae.

Sol.

Respondetur nullam esse consq. quia cum eo tempore nulla fuisset apud Catholicos aut haereticos orta dubitatio aut Controuersia de vnione aut de possibilitate vnionis naturae creatae cum hoc Deo ut essentialiter subsistente; sed tota eorum quaestio esset; an facta fuisset hac vnio

in persona vel in natura ut natura est ideo non fuit necesse Patres aut Concilia de hoc vnionis modo, de quo nunc agimus, meminisse; quem tamen esse possibilem non obscure significauerunt ex ijs, quae de modo vnionis humanae naturae cum diuinae personae subsistentia tradiderunt. *Ad confirmationem dico primo*, non bene colligi ex verbis Concilij talem arguendi formam. *Secundo dico*, bene procedere formam illam argumentandi supposita quaestione illa tantum bimembri inter Catholicos & haereticos; quibus essentialis illa subsistentia erat ignota; aut saltem de vnione humanitatis cum illa nihil opinabantur. *Tertio dico*, bonam esse consequentiam hanc: vnio non est facta in natura; ergo facta est in persona ratione proprietatis personalis, si in antecedente sumatur natura, prout distinguitur cōtra personam; sic enim natura dicitur non solum Deitas; sed etiam hic Deus tribus personis communis. Et per hoc soluitur etiam argumentum desumptum ex verbis Anselmi; nam si facta est vnio humanitatis substantialis cum Deo, non est facta in natura prout distinguitur contra personam propriè & completè sumptam, necesse est factam fuisse in persona ratione proprietatis personalis; è contra verò, si facta fuisset in natura siue abstractè siue concretè sumpta, facta necessariò fuisset cum tribus etiam personis.

Ad conf.

Alia huius expositoris argumenta confutauimus in prima parte, loco supra notato, & quaedam etiam diluuntur ex ijs, quae supra notata sunt; nec D. Th. ut ait Vasq. illi fauet, sed nobis ut patet ex responsione ad primum a. sequentis addita expositione Cai.

CONTRA quartam & quintam conclusionem sunt argumenta Dur. relata & soluta partim à Caietano, partim à Suar. in dicto. §. sed supersunt &c.

ARTICVLVS IV.

Virum vna persona possit sine alia naturam creatam assumere.

Ad quartam sic proceditur. Videtur, quod vna persona non possit assumere naturam creatam alia non assumente. Indiuisa enim sunt opera Trinitatis: ut dicit Aug. in Enchir. sicut autem trium personarum est vna essentia, ita & vna operatio. Sed assumere est operatio quadam. Ergo non potest conuenire vni personae diuinae, quin conueniat alijs.

Præterea, Sicut dicimus personam Filij incarnatam, ita & naturam: tota enim diuina natura in vna suarum hypostasum incarnata est: ut dicitur Damasc. cap. 6. in 3. lib. Sed natura communis est tribus personis: ergo, & assumptio.

Præterea, Sicut humana natura in Christo assumpta est à Deo, ita etiam & homines per gratiam assumuntur ab ipso; secundum illud Rom. 14. Deus illum assumpsit. Sed hac assumptio communiter pertinet ad omnes personas: ergo, & prima.

Sed contra est, quod Dionys. 2. cap. de Diuin. nom. Incarnationis mysterium dicit pertinere ad discretam Theologiam: secundum quam scilicet aliquid distinctum dicitur de diuinis, personis.

Respondendo dicendum, quod (sicut dictum est) assumptio duo importat, scilicet actum assumentis, & terminum assumptionis. Actus autem assumentis procedit ex diuina virtute, quae communis est tribus personis, sed terminus assumptionis est persona, sicut dictum

Etum